

Kniha Jób mezi podobnými spisy své doby

SELHÁNÍ MOUDROSTI, KRIZE A RŮST

ROMAN MACH, BŘEZEN 2012

Úvodem

- Kontext: fáze **duchovního** růstu
empiricky: M. Scott Peck (4 stadia)
zásadní studie: James W. Fowler (7 fází)

Dnešní téma:

- Základ: literární kontext a charakteristiky knihy Jób (žánr, hermeneutika)
- Vyústění knihy v psycho-spirituálním pohledu: krize a duchovní růst

Jób mezi podobnými spisy své doby

- ⦿ Konz. datování: 2. tisíciletí př. Kr.
- ⦿ **Sumerský text, zvaný "První Jób"**
- ⦿ 2. tisíciletí př. Kr.

*"Můj přítel mi neřekne pravdivého slova,
můj přítel na mé spravedlivé slovo odpovídá lží.
Můj bože... jak dlouho mne budeš zanedbávat
a ponecháš mne bez ochrany?"*

- ⦿ Hrdina obnoven pro svůj hořký pláč a slzy

Jób mezi podobnými spisy své doby

- **Babylonský poetický monolog**
"Budu chválit Pána moudrosti"
- 2. tisíciletí př. Kr.
- Marduk dopustil jeho soužení...
- *"Kdybych jen věděl, že tyto věci potěší některého boha!"*
- Po svém obnovení přináší píseň
díkůvzdání, která potěší božstva...

Jób mezi podobnými spisy své doby

- ◎ **Egyptský "Spor o sebevraždu"**
- ◎ Egypt'an vede spor o sebevraždu se svou duší, neboť časy jsou zlé...
- ◎ Lépe je zemřít a přopodobnit se bohům
- ◎ Touží po obhájci
- ◎ Chce svůj případ předložit božskému tribunálu
- ◎ Strukturní podobnost s knihou Jób (A-B-A)

Jób mezi podobnými spisy své doby

◎ "Dialog o lidské mizérii"

- okolo roku 1000 př. Kr.
- Hrdina činil, co bylo správné
- Přítel jej obvinil z imbecility a zlých úmyslů
- "Odvolej a hledej milost bohů"

Jób mezi podobnými spisy své doby

⊙ "Dialog o lidské mizérii"

• Příklad varuje:

*"Mysl tohoto boha je vzdálená
jako střed nebes;
jeho vědění je obtížné,
člověk je nemůže pochopit..."*

Co říká tento kontext?

- V době napsání Jóba existovaly v okolních kulturách obdobné spisy
- V těchto kruzích byly tyto otázky kladeny :
"Proč se zlé věci stávají dobrým lidem?"
- Kniha Jób však přináší (kromě monoteismu) nesrovnatelnou hloubku a závažnost

Jób: co vyčteme ze struktury?

- ◎ 1:1–2:13 Zarámování: próza
  - 3:1–42:6 Jádro: polemika - didaktická poezie
  - Reprezentanti moudrosti vedou rozpravu/spor
- ◎ 42:7–17 Zarámování: próza

Jób: co vyčteme ze struktury?

- ⦿ *Jób a tři přátelé, první cyklus*
  - ⦿ Jób (3:1–26)
  - ⦿ Elífaz (4:1–5:27)
  - ⦿ Jób (6:1–7:21)
  - ⦿ Bildad (8:1–22)
  - ⦿ Jób (9:1–10:22)
  - ⦿ Sófar (11:1–20)

Jób: co vyčteme ze struktury?

- Obdobně:
  - *druhý cyklus promluv*
  - *třetí cyklus promluv*
    - Elíhů (3x)
    - Hospodin (2x)
    - Jób (2x odpoví)
    - **To vše v poezii(!)**
    - Epilog

Hledání (specifické) moudrosti

- Jób 12:2 *"Vy jste vskutku ten pravý lid, s vámi vymře moudrost!"*
- Jób 17:10 *"... moudrého však mezi vámi nenacházím."*
- Jób 26:3 *Jak poradíš tam, kde chybí moudrost?*
- Jób 28:12 *Ale moudrost, kde se najde? (první vrchol knihy...)*
- Jób 32:13 *Neříkejte: "My jsme našli moudrost..."*
- Jób 33:33 *Elíhú: "... já ti zprostředkuji m."*

Hledání moudrosti

- Jak dlouho trvá psaní podobného textu?
(3:1–42:6 - moudrost doby, vyjádřená v didaktické poetické polemice)
- Jaký je jeho záměr? (Kdybyste takto psali vy...)
Hlavní linií není samotný Jóbův příběh (událost), nýbrž hledání moudrosti
- Hledání "moudrosti" je legitimní, i když to vyžaduje čas

Hledání moudrosti

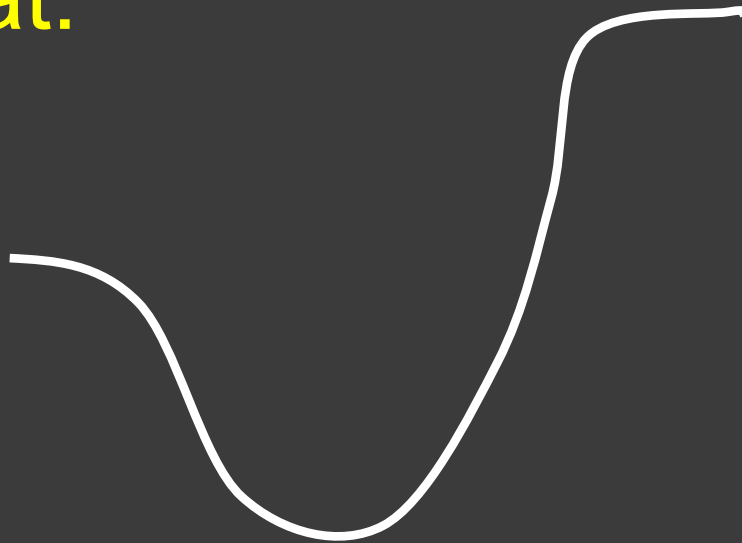
- ⦿ "Když se zlé věci stanou dobrým lidem": ztráta reciprocity
- ⦿ Jób vkládal do života dobré, ale zpět se mu vrátilo zlé...
- ⦿ Přestože nade vším je Hospodin...
- ⦿ "Nedostupná informace": hrdinové knihy nemají vhled do nebes

Hledání moudrosti

- ⦿ Dosavadní moudrost selhává
- ⦿ Staré odpovědi nestačí, nové ještě nejsou
- ⦿ Výsledkem je krize
- ⦿ Co je třeba dělat?
- ⦿ Tři přátelé se drží dosavadní moudrosti, Jób nemůže...

Hledání moudrosti

- I. Výsledkem nebude pouhý návrat:

Hledání moudrosti

- II. Zbožná přemýšlivost je legitimním typem služby

Jób vyslovil leccos...

- *"Proč svůj zrak ode mne neodvrátíš, nenecháš mě ani slinu polknout?"*

Zhřešil-li jsem, co mám podle tebe dělat, hlídači lidí? Proč sis mě vzal za terč, až jsem se stal břemenem sám sobě?" (Jób 7:19-20)

"Cožpak jsem moře či drak, že nade mnou musíš ustanovit stráž?" (v.12)

"Tu si má duše zvolila zardoušení, ano, smrt, raději než mé kosti." (v. 15)

Nabídnuté odpovědi

- ◎ **Elífaz:** Jób je zbožný muž, který sešel z cesty
- ◎ **Bildad:** Jóbova rodina dostala, co si zasloužila; Jób se nyní rouhá a riskuje totéž
- ◎ **Sófar:** Nebude-li Jób činit pokání, zemře hroznou smrtí, jakou si zaslouží zlí
- ◎ (Obrana starých odpovědí může být nelítostná...)

Nabídnuté odpovědi

⊙ Elíhů

- Není jmenován ani v úvodu, ani v závěru (nebude činit pokání)
- Objeví se až v kap. 32-37
- Je mladší, než ostatní (nezvyklé...)
- Jen toto jméno bylo užíváno v Izraeli ("On je můj Bůh")
- Jeho odpovědi budou odlišné...

Nabídnuté odpovědi

- **Elíhů...**
- *"Hle, Bůh je vyvýšený, nad naše poznání..." (36:26)*
- *"Rozumí někdo rozprostření mraků, hromobití v jeho stánku?" (36:29)*
- **Forma otázek** předznamená, co na závěr řekne Jóbovi Hospodin...

Když se otázky stanou odpovědí...

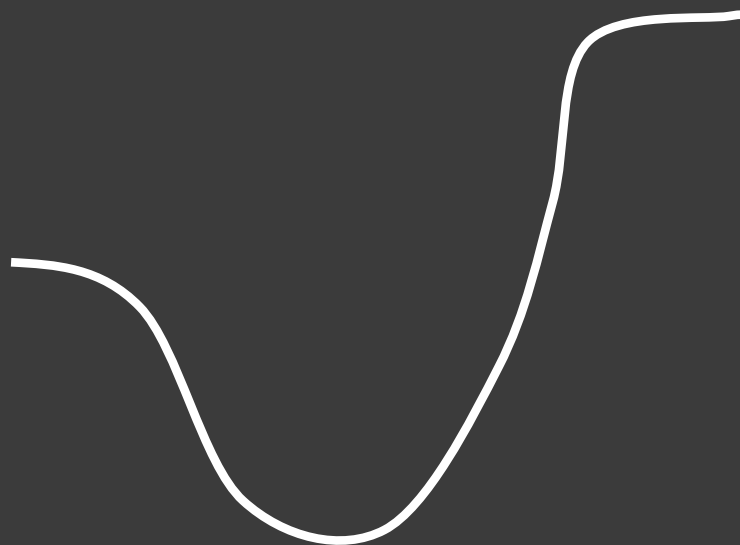
- ⊙ **Nakonec promluví Hospodin...**
- ⊙ *"Kde jsi byl, když jsem zakládal zemi?" (38:4)*
- ⊙ *"Víš, jaké jsou řády nebes?" (v.33)*
- ⊙ Otázky namísto odpovědí
- ⊙ Vhled do nebes byl dopřán čtenáři, nikoli však Jóbovi(!)

Když se otázky stanou odpovědí...

- ⦿ **Jób:** (který předtím vyslovil leccos...)
- ⦿ *"Jen z doslechu o tobě jsem slýchal, teď však jsem tě spatřil vlastním okem. Proto odvolávám a lituji všeho v prachu a popelu."* (42:5-6)
- ⦿ Tři obhájci moudrosti (a Boha):
- ⦿ *"... že jste o mně nemluvili náležitě jako můj služebník Jób."* (42:8)

V psychospirituálním pohledu...

- Co se zde stalo?

V psychospirituálním pohledu...

- ⊙ Návrat na nové úrovni...
- ⊙ Otázky namísto odpovědi:
nové paradigma
  - **Bůh, který je akceptován i v kontextu krize, ztráty reciprocity**
- ⊙ "Můžeš i toto"
- ⊙ Nedošlo se k tomu v klidu, bez krize...

V psychospirituálním pohledu...

- ⦿ Krize není příjemnou situací
- ⦿ **Cílem není pouhý návrat**
- ⦿ Tři přátelé se vyhnuli krizi i růstu
- ⦿ Krize reciprocity je dnes popisována v kontextu fází duchovního růstu (Fowler)

V psychospirituálním pohledu...

⦿ Kde ještě tohle nalézáme?

Polemika s tradiční moudrostí,
krize reciprocity:

Kazatel...

Některé žalmy...

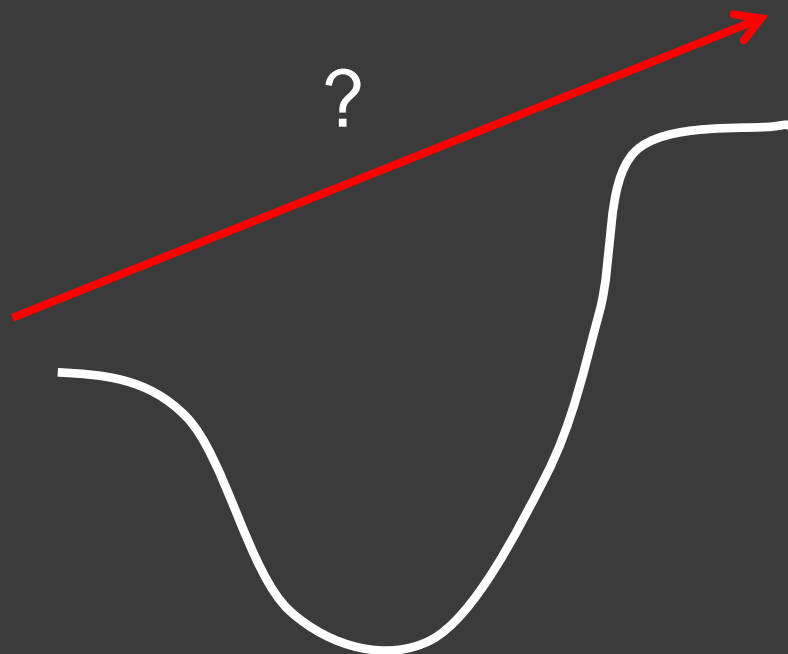
(Jonáš...)

Proto je čteme za podobných okolností...

(NZ: výroky, motivy, jedna z dimenzí Zj...)

V psychospirituálním pohledu...

- Nepřeceňujeme lineární představu růstu?

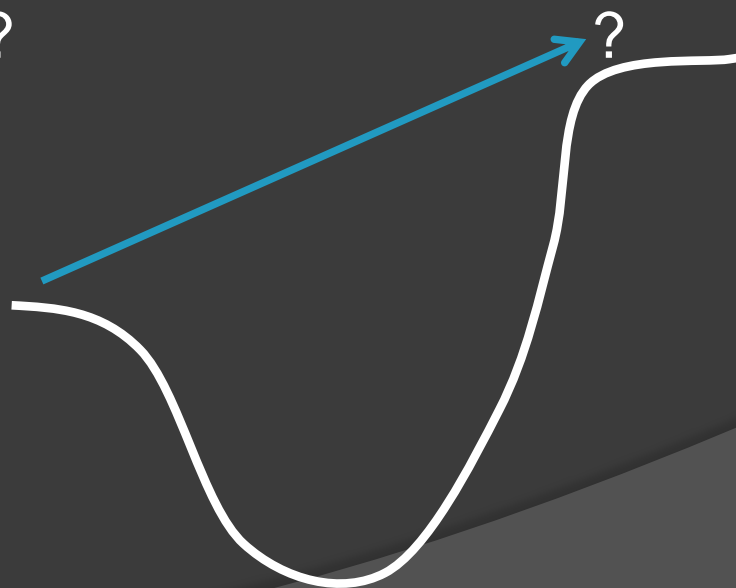

V psychospirituálním pohledu...

Jiný typ krize ("byl mrtev, a zase žije"):

Podobenství o marnotratném synovi

- i zde jde o víc, než o pouhý návrat
- existuje zde alternativa?

Pro inspiraci...

- Hrdinové Písma nerostli lineárně (křivka; "velký příběh")
- Jóbovi 3 přátelé se nikam neposunuli
- Lineární představa růstu (a tedy života) může být příliš úzkou
- **Když staré odpovědi nestačí, jde o krizi růstu**

Pro inspiraci...

- Selhávající jistoty minulosti versus nejisté hledání budoucnosti: to je krize (lid na poušti...)
- Vyhýbání se růstu stojí příliš mnoho (exodus, Jobovi přátelé, bohatý mládenec...)
- **Když přijde krize: cílem není pouhý návrat**
- Nepřeji vám krize, ale... 😊